

nemzeti nyelv' rendes tanítására a' társországok' iskoláiban 1833⁵gyel meg is kezdetett. Ennek következtében az eszéki gymnasium' magyar lelkü igazgatója Schrott Placidus Sz. Ferencz' szerzetéből, legott a' kir. rendelet' leérkezése után, még az 1833beli iskolaévben a' gyököket tanuló ifjúsággal a' divatozó német értelem mellett a' magyart is tanáltatta, a' második félévi köz próbatételkor a' három felsőbb osztályból négy jelesb ifjak által magyar beszédeket mondatott, minden lelkes hazafiak' megalégedésére.

N É P N E V E L É S .

— *Beke Kristóf*, a' veszprémi árvanevelő intézet' igazgatója azon alkalommal, midőn 1833. apr. 11. a' megyei küldöttségnek, az országos tudománybeli rendszeres munkákra tett észrevételeit a' közgyűlés vizsgálat alá vette, a' nevelés' ügyében, különösen a' köznépre nézve, lelkes beszédet tartott, melly a' rendek' kívánságára sajtó alá is ment (Veszpr. 1833. 4. 17 l.). Itt a' többek közt azt mondja a' hazafi lelkü szónok :

„Ha nemzetünk' atyjai kegyesek voltak a' köznépre az ekkorignál helyesebb nevelését tanácskozásuk' tárgyává tenni és gondoskodásukat arra terjeszteni: a' szent szándéknak valósítására, a' fölséges célnak elérésére elmúlhatatlanul szükséges eszköztől is gondoskodniok kell, a' mi nem lehet semmi más, mint hogy az iskolamesterek' formáltatására elegendő számú intézetek állítassanak fel hazánkban, olyan intézetek, mellyek a' föntebb érintett praeparandiákat nyomó nehézségektől különösen mentek legyenek. — Több okoknál fogva, de kivált a' költségek' megkímélésének tekintetéből ezen iskolamesterkészítő intézetek minden vallás' különözése nélkül egyaránt nyitva állhatnának a' tanulni kívánók előtt, egyedül a' vallás' tanítója lenne mindenik felekezetnek tulajdona. Többnyire ezen intézeteknek közelebbi elrendelését, a' tanítás' tárgyainak meghatározását, a' cursusnak ennyi vagy annyi esztendőre megállapítását, az intézeteknek számát, helyét, a' kilépett candidatusok' alkalmaztatása' módját, a' mestereknek azok által, kiket a' dolog illet, kielégítőbb életmódját, stb egy a' dologhoz értő, kivált külföldön szerzett tapasztalásokkal díszeskedő tagokból álló választmányra kellene bizoni

kétség kívül. Ezen választmány kötelességül tenné jövendőre a' nőtelen mestereknek különösen azt is, hogy házastársuknak ollyant ügyekezzenek választani, a' ki legalább is az igen szükséges asszonyi kézi munkákra tanítgatná a' falusi leánykakat. Mennyit segíthetne már ez által is magán a' köznép, ha p. o. a' maga és gyermekeinek külső ruházatját is el tudná készíteni a' házi asszony! — Példa' kedvéért, hogy igen keveset, de még is nagy figyelmet érdemlő dolgot említsek: mennyi gabonát lopogatnak el sok falusi asszonyok — ha a' pénzhez nem férnek — csak saját vagy kis gyermekeik' főköztöiknek megszerzésére esztendőnként, mellyek úgy szólván semmibe sem kerülnének, ha varrni tanultak volna, mert a' másféle ruházatra fordított szöveteknek elesett darabjaiból megkészülhetnének. Végre a' fundusra nézve, a' mellyből ezen intézetek megalapíthatassanak, minő véleménynyel legyen ezen javalatnak szerzője, csekély tehetségéhez képest tüstént cselekedetével mutatja meg. Mert valamint sebünket magunk érezzük leginkább, úgy az orvoslás' költségeit nem mindenkor lehet foganatosan másoktól várni.“ — Itt a' szóló egy illyen iskolamester - készítő országos vagy megyei intézet' hasznára 400 pengő ftot ajánlt a' maga részéről, 's róla a' következő alapító levelet adta: „Alól megnevezett ezennel lekötelezi magát, hogy a' köznép' helyesebb neveltetésének előmozdithatása' tekintetéből az oskolamesterek' készítésére felállítandó intézetnek javára alapítványképen négyszáz pengő forintot ajánl olly formán hogy, ha ezen intézetnek felállítását az ország' atyjai köz akarattal pártolni kegyesek lesznek, ezen sommácska az országos mesterkészítő intézet' pénztárába folyjon: ha pedig ezen nagy és édes reménységtől el kellene esnünk, de a' javalatnak megalapítását nemes megyénknek nemes lelkű, és a' köznép' boldogítását mindenkor szívökön hordozó, és minden lehetséges módon előmozdítani törekedő rendei veszik, és egy illyen oskolamester-készítő intézetnek föllállítására saját megyéjök' kebelében nagylelkűek lesznek: az ajánlott pénz ezen megyebeli intézetnek javára, de csak egyedül erre légyen ajánlva, és pedig úgy, hogy a' melly napon a' kérdésbeli intézetnek felállításához csak sikeres és bizonyos reménység tűnik is föl, azon naptól kezdve az intézetnek javára fog kamatozni az ajánlott tőke. Mellyek' nagyobb erejére adom ezen leveletem.

Veszprém, aprilis' 12-kén, 1833.

Beke Kristóf m. k.“